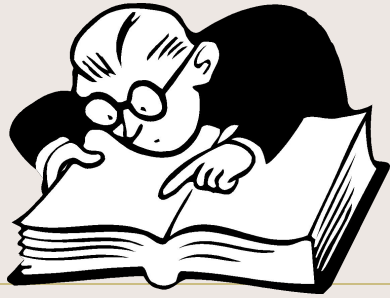


*МИХАЙЛО
СТАРИЦЬКИЙ
(1840-1904)*



Урок - семінар



МЕТА:

- поглибити знання учнів про “театр корифеїв”;
- розкрити багатоплановість творчого обдаровання М.Старицького, ушанувати талант прозаїка, ознайомити учнів зі змістом і проблематикою історичної повісті “Оборона Буші”;
- розвивати вміння характеризувати образи й символи твору, допомогти розкрити символічне значення окремих образів, показати духовну міць і красу образів Орисі та її батька, складність характеру Корецького;

- **формувати вміння висловлювати судження про письменника і його творчість на основі аналізу його біографії й оцінки іншими митцями;**
- **виховувати почуття гордості за українську інтелігенцію, яка відіграла вирішальну роль у культурному піднесенні України, почуття патріотизму, власної відповідальності за долю батьківщини, усвідомлення того, що найбільша в світі краса – це краса вірності вітчизні, родові, людині.**



Я вірю в Божу силу людської душі. Вона підніметься й над внутрішнім падінням і над зовнішнім гнітом. Проб'є час – і все чесне, добре, сповнене високих намірів, стане на чолі й під яскравим сяйвом дня піде до владнославних – любови, свободи і правди.

З перших кроків самопізнання на полі народнім я загорівся душею і думкою послужить рідному слову, огранувати його, окрилити красою і дужістю, щоб воно стало здатним висловити культурну освічену річ, виспівати найтонші краси високих поезій.

ПЛАН СЕМІНАРУ



1. **Дитинство і юність М.Старицького. Громадсько-політична діяльність Старицького – студента.**
2. **Роль М.Старицького у становленні «театру корифеїв».**
3. **Драматургічна спадщина письменника.**
4. **Огляд поетичного і прозового доробку Старицького.**
5. **Історико – романтична повість «Оборона Буші»:**
 - а) **історична основа твору;**
 - б) **багатопроблемність твору;**
 - в) **тема та ідея повісті;**
 - г) **сюжет;**
 - г) **образи твору (Орися, Антось Корецький, сотник Михайло Завісний, Ісус Христос), прийоми характеротворення.**
6. **Оцінка творчості М.Старицького сучасниками (зокрема І.Франком).**



Кабинет Михайла Старицького у меморіальному будинку-музеї в Києві



М.Старицький - студент



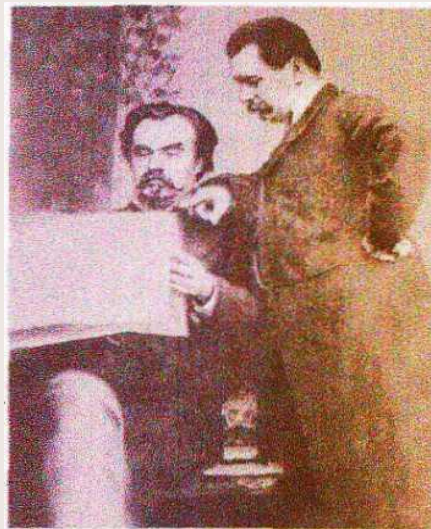
М. Садовський у ролі Богдана Хмельницького з п'єси М. Старицького «Богдан Хмельницький»



Старицька - Черняхівська



Вероніка Черняхівська



М.Старицький і М. Кропивницький



М.Старицький із дружиною

Психологічний портрет письменника

М.СТАРИЦЬКИЙ

поет

театральний діяч

громадський діяч

видавець

драматург

прозаїк

романтик

патріот

інтелігентний

працьовитий

шляхетний

щирий

творча особистість

сміливий

(порушив заборону щодо української мови)



ТЕМАТИКА ТВОРІВ М. СТАРИЦЬКОГО

| Тематика творів | Приклади |
|--|--|
| Історичні | П'єса і повість “Оборона Буші”, драма “Маруся Богуславка”, повість “Устим Кармелюк”, віршована драма “Богдан Хмельницький” |
| Соціально-побутові | Драми “Не судилося”, “У темряві”, “Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці”, оповідання |
| Про роль мистецтва, життя інтелігенції | П'єса “Талан”, поезії |
| Мелодрами, оперети на побутові теми | “Циганка Аза”, “Зимовий вечір”, “Чорноморці” |



ПОВІСТЬ "ОБЛОГА БУШІ"
[1891р.]



Історико-культурний заповідник «Буша»



Сучасне село Буша знаходиться в Ямпольському районі Вінницької області, нині в ньому мешкає 847 осіб. На території села розташовано історико-культурний заповідник «Буша». Достеменно відомо, що найтрагічніші події в Бушанському замку відбулися 18-20 листопада 1654р., коли під замок-фортецю піді-

йшли війська Потоцького і С.Чарнецького й узяли його в облогу.

Польським жовнірам удалося винищити більшу частину невеликої козацької залоги, але коли замок майже перейшов у їхні руки, дочка (можливо, дружина) убитого козацького сотника підпалила пороховий погріб, висадивши в повітря себе, залишки залоги й чимало атакуючих поляків. До наших днів збереглися рештки фортеці, погребі й підземні ходи. У заповіднику розміщено три музеї: археології, етнографії й оборони Буші. Цю місцевість прикрашає парк історичної скульптури, у якому щороку проводяться міжнародні пленери скульпторів-каменярів. Віртуальну екскурсію заповідником «Буша» ви можете здійснити в мережі Інтернет за адресою: <http://busha2.narod.ru/>

“СЮЖЕТНИЙ ЛАНЦЮЖОК” ПОВІСТІ

ПОЛЬСЬКА ШЛЯХТА, НАЙНЯВШИ ТАТАРСЬКІ ЗАГОНИ, ВИРІШИЛА ПОМСТИТИСЯ ЗА УГОДУ УКРАЇНИ З РОСІЄЮ 1654 РОКУ Й ВІДБРАТИ СВОЇ КОЛИСЬ ЗАХОПЛЕНІ ЗЕМЛІ

ОПИС МІСТЕЧКА Й ФОРТЕЦІ БУШІ “ОРЛИНЕ ГНІЗДО”
ЯКЕ КОЛИСЬ НАЛЕЖАЛО МАГНАТУ ЧАРНЕЦЬКОМУ

КОЗАЦТВО ПЕРЕД ПОЧАТКОМ ОБОРОНИ МОЛИТЬСЯ У ЦЕРКВІ. ПОРТРЕТИ СОТНИКА МИХАЙЛА ЗАВІСНОГО МИХАЙЛА ЗАВІСНОГО, ЙОГО ДОЧКИ ОРИСІ

КОЗАКИ ВИРІШУЮТЬ ДО ОСТАННЬОГО ОБОРОНЯТИ СВОЄ МІСТО, СВОЇ СВЯТИНІ, ВІРУ

**РОЗУМІЮЧИ, ЩО ЇХ ЧЕКАЄ НЕМИНУЧА ЗАГИБЕЛЬ,
ОБОРОНЦІ ГОТУЮТЬ ЗБРОЮ – ГАРМАТИ, ЩОБ ЗУС-
ТРИТИ ВОРОГА; ФОРТЕЦЮ ЗАЛИШАЮТЬ НА ЖІНОЦ-
ТВО, ЯКЕ ОЧОЛЮЄ ОРИСЯ**

**У РОЗМОВІ З ПОСЕСТРОЮ КАТРЕЮ, ДРУЖИНОЮ
ХОРУНЖОГО, ОРИСЯ ЗІЗНАЄТЬСЯ, ЩО І В ЇЇ СЕРЦІ
ПАЛАЛО КОХАННЯ ДО НАЗВАНОВОГО БРАТА АНТОСЯ,
ЯКОГО БАТЬКО ЗНАЙШОВ МАЛИМ НАПІВЖИВОГО,
ВРЯТУВАВ, ВИРОСТИВ І ВИХОВАВ НА ДОБРОГО КО-
ЗАКА. АЛЕ ПІСЛЯ ТОГО, ЯК КОРЕЦЬКИЙ
ПЕРЕЙШОВ
НА БІК ШЛЯХТИ, ЗРАДИВ, ОРИСЯ, ТЯЖКО СТРАЖ-
ДАЮЧИ, ВИКИНУВ ЙОГО З ДУМОК**

**СПОГАДИ ОРИСІ ПРО ЩАСЛИВЕ ДИТИНСТВО В РО-
ДИННОМУ КОЛІ. ВОНА, ЯК І КОЛИСЬ ЇЇ МАТИ, ВИРІ-
ШУЄ, ЩО КРАЩЕ СМІЛИВО ЗАГИНУТИ, НІЖ ПІДДА-
ТИСЯ БЕЗЧЕСТЮ**

ПОЛЬСЬКА ШЛЯХТА БЕНКЕТУЄ, ПОХВАЛЯЄТЬСЯ
ЗНИЩИТИ, ВТОПИТИ У КРОВІ “БИДЛО, СХИЗМА-
ТІВ”. КОРЕЦЬКИЙ СТАЄ НА ЗАХИСТ БІДНОГО НАРО-
ДУ, АЛЕ ЙОГО НЕ РОЗУМІЮТЬ, ВИСМІЮЮТЬ І ДО-
КОРЯЮТЬ ЙОМУ НЕХТУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ
“ОТЧИЗНИ”.

ПОЛЬСЬКИЙ ГЕТЬМАН ЛЯНЦКОРОНСЬКИЙ
ЗАСТЕРІ-
ГАЄ ПОТОЦЬКОГО, ЩО БУША – НЕПРИСТУПНА ФОР-
ТЕЦЯ, ЇЇ ШТУРМ МОЖЕ ЗАТЯГТИСЯ Й ВІДВОЛКАТИ
ВІД ОСНОВНОГО. ПОТОЦЬКИЙ І ЧАРНЕЦЬКИЙ НЕ
ЦІЛУ НІЧ КОЗАКИ ГОТУВАЛИСЬ ДО ОБОРОНИ –
ЗВАЖАЮТЬ НА ЦЕ
ЛАШ-

ТУВАЛИ ГАРМАТИ, ПРИПАСИ, РОБИЛИ ЗАСІДКИ,
ОКО-
ПИ. ВОНИ ЖАРТУВАЛИ НАД ВОРОГАМИ І НАД
СОБОЮ
РОЗУМІЮЧИ, ЩО ЇХНІ СИЛИ НЕРІВНІ Й ЗАГИБЕЛЬ

МИНУЧА

КОЛИ ПОЛЯКИ Й НІМЦІ ПІШЛИ В НАСТУП, ТО КОЗАКИ ВІДКРИЛИ ТАКИЙ ВОГОНЬ, ЩО АТАКА ЗАХЛИНУЛАСЯ. ЗАГИНУЛО БЕЗЛІЧ НАПАДАЮЧИХ, ЯКІ ПАДАЛИ ТО В СТАВ, ТО З ВИСОКОЇ КРУЧИ, ТИМ БІЛЬШЕ, ЩО ВАЛИ ОКОПІВ ПОКРИЛИСЯ КРИГОЮ ПОТОЦЬКИЙ АЖ СИНІВ

ЩО

ДО ВЕЧОРА ЗДОБУТИ ФОРТЕЦЮ. КОРПЕЦЬКОГО ПОСЛАЛИ В РОЗВІДКУ. ВІН ЇХАВ І ДУМАВ ПРО ОРИСЮ, ПРО БЕЗГЛУЗДІСТЬ ВІЙНИ Й ПРО ТЕ, ЩО ЙОГО НАМІ-

РИ ВІДМОВИТИ ШЛЯХТУ ВІД ЖОРСТОКОГО

СТАВЛЕ-

ННЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. МАРНИ

КОЗАКИ, ОТЕЦЬ ВАСИЛЬ З ПОЧЕСТЯМИ ПОХОВАЛИ ПЕРШИХ ЗАГИБЛИХ, ЖІНКИ ПРИНЕСЛИ ОБОРОНЦЯМ

ЇЖУ. ЛЯХИ ПОЧАЛИ НАЛАШТОВУВАТИ ГАРМАТИ, ЩОБ РОЗБИТИ УКРІПЛЕННЯ В ПЕРЕДМІСТІ. КОЗАКИ ОБСТРІЛЯЛИ ЇХ.

ВЕРНИДУБОВА ВАТАГА ЗРОБИЛА ВИЛАЗКУ Й ПОБИ-
ЛА ВОРОЖИХ ГАРМАШІВ, А ГАРМАТИ ПОСКИДАЛА
В

СТАВ. ЗАБРАВШИ ПОРАНЕНИХ, ПОЧАЛИ
ВІДХОДИТИ.

КОЗАК, ЩО ЗАЛИШИВСЯ БЕЗ НІГ, І КІЛЬКА ІНШИХ
ВЗЯЛИСЯ ПРИКРИВАТИ ВІДСТУП. БИЛИСЯ МУЖНЬО

ДО ЗАГИНУ ЗГУБИЛИ БАГАТЬОХ ВОРОГІВ
ДО МУРІВ ПІД ІХАЛИ ВЕРШНИКИ, СЕРЕД НИХ

ОРИСЯ

ВПІЗНАЛА КОРЕЦЬКОГО Й ВИСТРІЛИЛА В НЬОГО З
ГАРМАТИ

УНОЧІ ОРИСЯ З ВІДЧАЮ ЛЕДЬ НЕ КИНУЛАСЯ У ПРИ-
РВУ, АЛЕ ПЕРЕДУМАЛА, БО ЇЇ ГОРЕ “НІКЧЕМНЕ, МІ-
ЗЕРНЕ ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ГОРЕМ ... БІДНОЇ КРАЇНИ”

ОТЕЦЬ ВАСИЛЬ РОЗПОВІВ ОРИСІ ТАЄМНИЦЮ ПРО
ПІДЗЕМНИЙ ПОРОХОВИЙ ПОГРІБ ПІД ЦЕРКВОЮ І

ДАВ

КЛЮЧІ ВІД ДВЕРЕЙ

У НІЧ ПЕРЕД БОЄМ СОТНИК ЗАВІСНИЙ ДУМАВ ПРО
ДОЧКУ І ПРО МОЖЛИВІСТЬ ТОГО, ЩО ВОНА
ПОТРА-
ПІТЬ ДО ВОРОГІВ, ЯКІ НЕ ПОЖАЛЮТЬ. ПОДУМАВ
НАВІТЬ ПРО ТЕ, ЩО ТРЕБА САМОМУ ЇЇ ВБИТИ,
ПОТІМ

ВИРІШИВ, ЩО ЇЇ ВИСТА[▼]ЇТЬ ДУХУ ЗРОБИТИ ЦЕ.

ПОЛЯКИ ПОЧАЛИ СПУСКАТИ ВОДУ ЗІ СТАВУ ДЛЯ
НАСТУПУ ТАТАР. СОТНИК ДУМАЄ НАД ТИМ, КОЛИ Ж
МИНЕТЬСЯ “БРАТЕРСЬКА РІЗНЯ” У СВІТІ
БРАНЦІ РОЗПОЧАВ[▼] Я ЖОРСТОКИЙ БІИ.

НАСТУПАЮ-
ЧИХ БУЛО ТИСЯЧІ. У ЧАС КОРОТКОГО
ПЕРЕПОЧИН-
КУ КОЗАКИ ВИРІШИЛИ, ЩО, КОЛИ НЕ БУДЕ
ВИХОДУ,
ВБ'ЮТЬ ОДНЕ ОДНОГО, ЩОБ НЕ ПОТРАПИТИ НА

МУ-
КИ ВОУРОГАМ[▼]

ОРИСЯ З КАТРЕЮ СПУСТИЛИСЯ В ПОРОХОВИЙ ПОГРІБ, ПРОЖОУХЛИВ РАНАВКИ НАБЛИЗОДІЙ ЗАСИПАЛИ ПОРОХОМ ІЗНІТОМ.

РИ, СЕРЕД НИХ БУВ КОРЕЦЬКИЙ. ОРИСЯ

СКАЗАЛА,

ЩО НІЯКИХ ПЕРЕМОВИН НЕ БУДЕ Й НАКАЗАЛА

ВИ-

СТРІЛИТИ, АЛЕ ЯДРО НЕ ПОПАЛО – ВЕРШНИКИ

БУ-

ЛИ НАДТО БЛИЗЬКО. ПАРЛАМЕНТЕРИ

ПОСЛАЛИ

СТРІЛУ ІЗ ЗАПИСКОЮ, ДЕ ГОВОРИЛОСЯ ПРО ТЕ,

ЩО

ВІДПУСТЯТЬ ПУСТЯТЬ ЖИВИМИ, ЯКЩО

ЗДАДУТЬСЯ

Й ПОЛИШАТЬ ЗБРОЮ Й ЗАМОК. КОРЕЦЬКИЙ

ЗРОБИВ

ПРИПІСКУ ДЛЯ ОРИСИ ПРОСИВ ОСТАННЬОГО

ПО-

БАЧЕННЯ БО НЕ ХОТІВ БИТИ НЕПРОЩЕНИМ

ОРИСЯ ПОРАДИЛИСЯ З НАРОДОМ. ВИРІШИЛИ НЕ ЗДАВАТИСЯ. ДІВЧИНА НАКАЗАЛА ВПУСТИТИ ОДНОГО КОРЕЦЬКОГО, СКАЗАЛА ЙОМУ ВІДПОВІДЬ ГРОМАДИ. АНТОСЬ

РОЗ-

ПОВІВ, ЩО ВІН БАГАТИЙ НАЩАДОК, ЩО ЙОГО ВПІЗНАВ ПОТОЦЬКИЙ. ЗАПРОПОНУВАВ УТЕКТИ РАЗОМ. БЕЗ

ОРИСІ

ЖИТТЯ ЙОМУ НЕМИЛЕ, А ЗАГИБЕЛЬ З НЕЮ – ЩАСТЯ.

ДІВ-

ЧИНА ДАЄ ЙОМУ КЛЮЧИ ВІД ЛЬОХУ І ПРОСИТЬ ПРИЙТИ

УСІХ КОЗАКІВ ЗА МУРАМИ ПЕРЕБИТО, А СОТНИКА ЗА-

ВІСНОГО СХОПИЛИ ТАТАРИ. ТОДІ ОРИСЯ ВИСТРІЛИЛА В БАТЬКА, ЩОБ ПОЗБАВИТИ ЙОГО МУК. КОЛИ ПОЛЬСЬКЕ ВІЙСЬКО ПОЧАЛО ШТУРМУВАТИ МУРИ ФОРТЕЦІ І ПРОНИКЛО ВСЕРЕДИНУ, ВИЯВИЛОСЯ, ЩО МІСТО ПОРОЖНЄ.

УСІ ЛЮДИ ЗАМКНУЛИСЯ В ЦЕРКВІ Й МОЛИЛИСЯ.

ОРИСЯ

В ПОГРІБІ ЧЕКАЛА АНТОСЯ. КОЛИ ВІН ПРИЙШОВ,

ДІВЧИ-

НА КИНУЛА ФАКЕЛ У ПОРОХОВУ БОЧКУ, І ВСЯ ФОРТЕЦЯ РАЗОМ З ОБОРОНЦЯМИ Й ЗАГАРЬНИКАМИ ЗЛЕТІЛА В

ПОВІТРЯ

ТЕМА ТВОРУ – зображення реальної історичної події – героїчної оборони містечка – фортеці Буші, що на Поділлі, під час Національно – визвольної війни в листопаді 1654р.

ІДЕЯ ТВОРУ – засудження братовбивчої війни, зради, уславлення любові до рідного краю, вірності своїй вітчизні, єдності (однодумності) захисників фортеці: якщо боротися – то всім боротися, якщо ж умерти – то всім умерти, але не здатися ворогові.

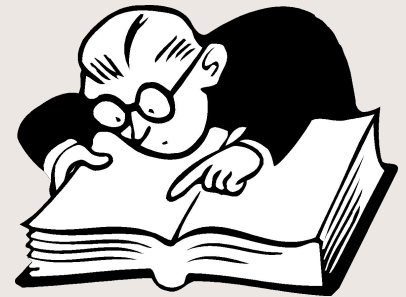
Жанр твору

історико – романтична повість

| <i>Повість</i> | <i>Історична</i> | <i>Романтична</i> |
|--|--|---|
| Середній за розміром епічний твір; кілька сюжетних ліній; кілька головних героїв; розлогі описи, докладні характеристики | Побудована на історичних фактах, подіях; змальовані реальні історичні особи (Потоцький, Чарнецький, Богун, Лянцкоронський) зображено події далекого минулого | Незвичайні герої, обставини; сильні, вольові персонажі, здатні до самопожертви заради батьківщини й кохання; зв'язок з усною народною творчістю, інтерес до національної історії, національних героїв |

ПРОБЛЕМАТИКА ТВОРУ

- патріотизм, служіння вітчизні і зрада;
- братовбивчі війни;
- кохання;
- самопожертва;
- життя і смерть;
- народ та історія;
- народ як носій високих моральних якостей.



ОБРАЗИ ТВОРУ











ОБРАЗ ХРИСТА

проходить через усю повість, як істина й моральний орієнтир, утілення любові, добра й світла. Він – і натхненник, і помічник оборонців фортеці, для яких на першому місці – захисник віри, а вже через неї – й України: “... *покликав вас (Господь – Авт.) стати твердо і купно до останнього подиху за хрест цей і за матір Україну*”.



ПРИЙОМИ ХАРАКТЕРОТВОРЕННЯ

- **прийом контрасту** (оборонці – позитивні, загарбники - негативні);
- **широке використання описів** (портретні характеристики, інтер'єр, пейзаж);
- **образи статичні, вже сформовані;**
- **романтичне забарвлення персонажів** (незвичайні герої за незвичайних обставин).



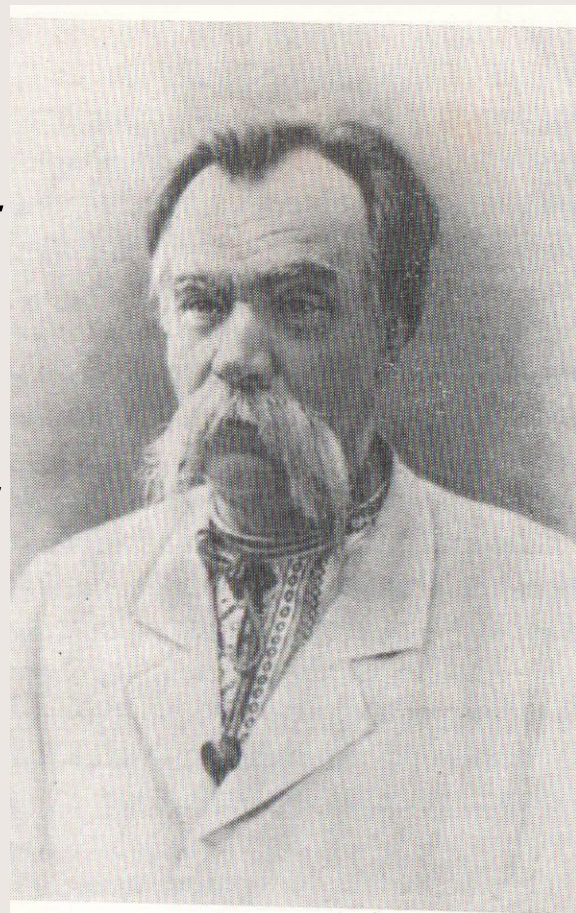
“Можна сміло сказати, що в ту пору на Україні не було поета, що міг би був здобути на таке сильне та енергетичне слово і не взяти в нім ані одної фальшивої ноти”.

І.Франко

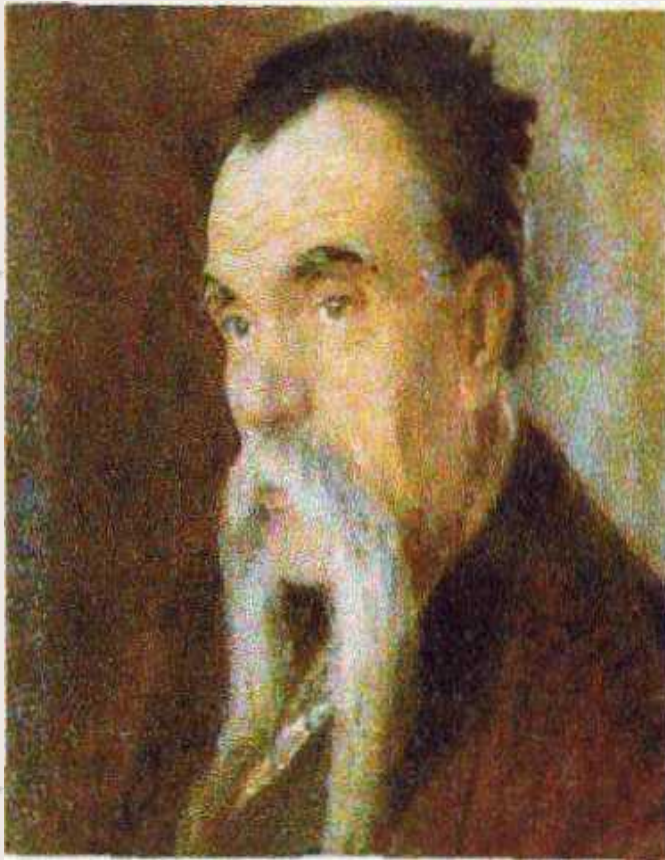
“Справжній запорожець – вдачею, темпераментом, свободолюбними ідеями. Те, що його дужа голова та енергійний вислів обличчя мають у собі із предківської козацької спадщини, поєднане дивним дивом із нахилами інтелігента, чулого на нові духовні потреби”.

Рудницький

М.



Творчість М.Старицького стала єдиною ланкою між традиційною за стилем українською літературою (романтизм, реалізм) і новою, модерністською, яка почала зароджуватись на межі ХІХ – ХХ ст.



Творчість Михайла Старицького – значний крок вперед у розвитку української мови, у поширенні тематичного виднокругу української літератури, у зміцненні в нашому письменстві реалізму.

М.

Рильський

М.Старицький, 1904р.